

Формуляр за включване на обект в индикативния списък на природните обекти на ЮНЕСКО

(актуализиране на информацията за обект Белоградчишки скали от 1984 г.)

ДЪРЖАВА: България
Формуляра е подготвен от:
Име:
Адрес:
Институция:

ДАТА на подаване:
Електронна поща:
Факс:
Телефон:

ИМЕ НА ОБЕКТА: Природна забележителност БЕЛОГРАДЧИШКИ СКАЛИ

Държава, област, регион: България, област Видин, община Белоградчик

Географски координати: .....

ОПИСАНИЕ:

Белоградчишките скални скулптури се намират в най-западната част на Западния Предбалкан, в района на гр. Белоградчик. Те представляват композиция от скални фигури, наподобяващи хора, животни, скални гъби, крепости, пирамиди или различни предмети с импозантни размери – от няколко метра до няколко десетки метра. Това е най-голямата скална композиция в България, която е със световна известност.

С преобладаващо червения си цвят скалните фигури контрастират на зеления фон на гъстите, предимно широколистни гори и на тучните горски поляни и малките лозови насаждения над които се извисяват.

Изключителната световна ценност

От геоложка гледна точка Белоградчишките скали представляват геоложки феномен с глобална значимост. Те са един от световните еталони сред геоложките феномени за изключително красив ландшафт, където природата с безпределната си фантазия е сътворила многобройни, разнообразни и оригинални скални фигури. Бяха номинирани в кампанията за природните 7 чудеса на света в категорията „Пещери, скални образувания и долини” стартирала през 2007 г. и дълго време в периода на гласуване водеха класацията.

Критерии

- (vii) да представляват забележително природно явление, или област с естествена природна красота и да са носители на естетична наслада в най-висока степен;

Белоградчишките скали са изключително красив и изящен природен феномен без аналог в световен мащаб. Скалните фигури са невъобразимо разнообразни и живописни с изключителна естетическа, образователна, научна, екологична, социална стойност. Белоградчишките скали са впечатляващи не само със своята възраст над 230 млн. години, но и с десетките легенди за причудливите природни форми, като Мадоната,

Монасите, Конникът, Ученичката, Дервишът, Мечката, Адам и Ева, Хайдут Велко, Замъкът, Кукувицата, Гъбите, Лъвът, Камилата, Орфей и Вкаменената сватба, и мн. др.

В продължение на милиони години природата е изваяла от безформения камък скулптури на митични същества, хора, животни и различни предмети. Червеникавият цвят на скалите се дължи на железните окиси и хидроокиси. В пясъчника и варовика се образували и над 100 пещери.

Скалните колони, образуват естествена крепост, чийто отбранителен потенциал е бил експлоатиран от древни времена. Заедно с природните дадености в обекта се намират и исторически обекти. Още римляните през I-III век изграждат тук първата крепост, която последно е преустроена и разширена през 1805-1837 год. и в този вид е запазена и до днес.

Съществуващите стари въглищни минни изработки, може би най-старата въглищна галерия у нас, също имат историческа и образователна стойност.

През 1843 година френският пътешественик Жером Адолф Бланки посещавайки обекта впечатлен от неговата красота възкликва: *„Тесните планински клисури на Олиул в Прованс, проходът на Панкорбо в Испания, Алпите, Пиренеите, най-дивите планини на Тирол и Швейцария не притежават нищо, което може да се сравни с това.“*

От геоморфоложка гледна точка скалните фигури схематично са групирани в три основни морфоложки типа:

- масивни вертикални колони и блокове с прави, отвесни или почти отвесни стени, които достигат височина 20 m и повече.

- аналогични на първия тип, по обща форма, скални фигури, но стените на големите блокове са неравни, поради наличието на хоризонтални издължени вдлъбнатини, а колоните са с пръстеновидни стеснения и/или подутини по-често с преходи към отвесните стени.

- фигури, които се състоят от неясно разграничени, хоризонтални или леко наклонени плочовидни елементи, разположени последователно един над друг в неправилни или неравномерни вертикални колони.

Някои от фигурите са представени от само един морфотип, а други често са комбинирани.

- (viii) да бъдат изключително представителен пример за значими периоди от историята на Земята, в това число и доказателства за наличие на живот, свидетелства за протичащите геоложки процеси по време на изменението на земните форми, както и геоморфни или физиографски елементи от особено голямо значение;

Скалният феномен "Белоградчишки скали" се намира в западната част на големия Белоградчишки антиклинорий от Предбалканската морфотектонска зона. Районът е съставен от различни по възраст и петрографски състав седиментни, магмени и метаморфни скали, обединени в сложния строеж на антиклинория. Белоградчишкият антиклинорий отразява развитието на региона от Докамбрий през Палеозой и Мезозой до наши дни. Решаваща за извайването на Белоградчишките скални фигури е ролята на природните стихии – водата, вятъра, слънцето, на климатичните особености, на температурните флукутации, на растителната покривка. Тяхното непреднамерено и хаотично деструктивно въздействие върху земната повърхност в тази част на СЗ България от еоцена до днес, не би имало впечатляващия скулптурен резултат без въздействието на създадените милиони години по-рано (от триаса до еоцена) геоложки предпоставки, свързани със седиментацията, палеогеографията и тектониката.

Забележително е ъгловото несъгласие, което съвсем слабо наклонените пластове на червените долнотриаски пластове на конгломератно-пясъчниковата задруга, с най-фантастичните скални фигури, сключват със стръмните или изправени въгленосни пластове на къснопалеозойските свити. Този факт е изключителен по своето значение за датиране на проявата и характера на къснопалеозойската тектоника и е уникален за България и региона.

В скалните разкрития на Белоградчишките скали са открити и описани няколко къснопалеозойски растителни вида и къснопалеозойска риба, което е първа находка на фосилно гръбначно в България изобщо. Фактически това е първото находище на палеозойски фосили в България и има изключителна историческа стойност.

Цялост

Територията на обекта обхваща територията на ПЗ „Белоградчишки скали“. За пълно обхващане на най-многобройната и най-изящна група от скални фигури и пълно отразяване и опазване на отличителните черти, на които се дължи неговата ценност към територията на обекта следва да се добави и отдел 276 от Държавно горско стопанство Белоградчик, гр. Белоградчик. Площта ще се увеличи с 84,4 ха и общата площ на обекта ще достигне – 683,1 ха.

Обектът няма обособена буферна зона, но попада изцяло в защитена зона от мрежата НАТУРА 2000 обявена по Директива 92/43/ЕЕС. НАТУРА 2000 зоната служи като буферна зона и способства за по-доброто опазване на обекта.

Сравнение с други подобни обекти

По света съществуват скални образувания, които биха могли да се сравнят с Белоградчишките скали като геоложки форми по вид и произход, но като красота, разнообразие от форми, сила на въздействие и мащабност Белоградчишките скали са уникален природен феномен, който няма аналог.

Сходни са скалните образувания в Национален парк на арките в щата Юта (САЩ); скалното образование „Трите сестри“ в националния парк „Сините планини“ (Австралия) и „Приказните комини“, Кападокия (Турция). Приказните комини и Националният парк „Сините планини“ са вписани в списъка на световното наследство на ЮНЕСКО.

Проблемът за степента на значимост на геоложките природни обекти е анализиран подробно от Уимбълдън (1996 г.) – изпълнителен секретар на Европейската асоциация на геоложкото наследство (ProGEO). В категорията “Обекти със световно значение” той поставя от една страна жизнено важни обекти за дефинирането на основните и най-важни етапи от еволюцията на неорганичната и органична материя на Земята, дори и с незначителни размери. От другата страна като мащаб той поставя *“изпълващите с поетично вдъхновение места като Найгърдсбрийнския глетчер (Норвегия), Националният Парк на Динозаврите (САЩ) или пясъчниковите кули при Белоградчик (България)”*.

Изисквания по управлението и опазването

Обектът обхваща защитена територия – природна забележителност, съгласно Закона за защитените територии (ЗЗТ). Съгласно категоризацията на Международния съюз за защита на природата (IUCN) природната забележителност се отнася към III-та категория – природен паметник.

Управлението, в т. ч. и охраната на природната забележителност са поверени на Държавно горско стопанство Белоградчик, гр. Белоградчик, Регионална дирекция по

горите (РДГ) Берковица, Изпълнителна агенция по горите (ИАГ) към Министерството на земеделието и храните (МЗХ).

Природна забележителност „Белоградчишки скали” няма приет и утвърден План за управление. Няма достатъчно представителна информация и за въздействието от значително увеличения туристически поток след като обекта бе номиниран за едно от 7-те природни чудеса на света.

Необходимо е да се изготви, приеме и прилага План за управление на обекта и План за управление на посетителите. Следва да се обособи буферна зона, която да включва необходимите режими и мерки за опазване.

Необходимо е да се направи оценка на туристическото натоварване, поемната способност на територията и границите на допустима промяна на обектите на живата и нежива природа. Трябва да се изготви и прилага и система за мониторинг за вземане на обосновани решения за превантивни мерки за опазване.